

Obračun i praćenje troškova u proizvodnoj djelatnosti

Andrijanić, Irinej

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:654938>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Irinej Andrijanić

**OBRAČUN I PRAĆENJE TROŠKOVA U PROIZVODNOJ
DJELATNOSTI
ZAVRŠNI RAD**

Irinej Andrijanić

**OBRAČUN I PRAĆENJE TROŠKOVA U PROIZVODNOJ
DJELATNOSTI**

ZAVRŠNI RAD

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet – Zagreb
Preddiplomski stručni studij

Kolegij: Osnove računovodstva
Mentor: prof.dr.sc. Ivana Dražić Lutilsky
Broj indeksa autora / JMBAG: 0268035840

Zagreb, rujann 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(mjesto i datum)

(vlastoručni potpis studenta)

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	3
1.2. Metode istraživanja i izvori literature	3
1.3. Struktura rada	3
2. POJAM I PODJELA TROŠKOVA	4
2.1. Definicija troška	4
2.2. Podjela i vrsta troškova	6
3. KNJIGOVODSTVENE ISPRAVE U PRAĆENJU PROIZVODNOG PROCESA	9
3.1. Radni nalog	9
3.2. Pogonski obračunski list	11
3.3. Predatnica	12
4. RAČUNOVODSTVENE METODE OBRAČUNA TROŠKOVA PROIZVODNJE	14
4.1. Metode vrednovanja, reprodukcijski ciklus i vrste zaliha	15
4.2. Metode obračuna amortizacije	18
4.3. Metode raspoređivanja općih troškova proizvodnje s pomoćnih na glavna mjesta troškova	21
4.4. Metode raspoređivanja općih troškova proizvodnje s glavnih mjesta troška na nositelje troškova	24
4.4.1. Obračun troškova po sustavu radnih naloga	27
4.5. Sastavljanje računa dobiti i gubitka i bilance	30
5. ZAKLJUČAK	35
LITERATURA	37

1. UVOD

U zamršenoj mreži suvremenog poslovanja, točan izračun troškova proizvodnje predstavlja temeljni stup na kojem počiva financijsko zdravlje i održivost poduzeća. Razumijevanje kako izračunati troškove proizvodnje nije samo stvar drobljenja brojeva; to je strateški imperativ koji osnažuje poduzeća da donose informirane odluke, optimiziraju raspodjelu resursa i u konačnici osiguraju svoju poziciju na globalnom tržištu. Ovaj uvod postavlja pozornicu za istraživanje različitih računovodstvenih metoda koje se koriste za izračun troškova proizvodnje, bacajući svjetlo na njihovu važnost, nijanse i implikacije za suvremene organizacije.

Troškovi proizvodnje, koji se često nazivaju i troškovi proizvodnje, predstavljaju financijske izdatke koje poduzeće ima u procesu pretvaranja sirovina i rada u gotove proizvode ili usluge. Ovi troškovi obuhvaćaju široku lepezu troškova, uključujući sirovine, izravni rad, režijske troškove tvornice i druge neizravne troškove. Sposobnost točnog izračuna tih troškova je najvažnija iz nekoliko razloga.

Prvo i najvažnije, troškovi proizvodnje su u središtu profitabilnosti. Poduzeća moraju utvrditi trošak proizvodnje svake jedinice proizvoda ili usluge kako bi odredile odgovarajuću prodajnu cijenu koja pokriva troškove i stvara dobit. Neuspjeh u tome može dovesti do odluka o cijenama koje su ili preniske, što dovodi do gubitaka, ili previsoke, otuđujući kupce i gušeći konkurentnost.

Drugo, troškovi proizvodnje ključna su komponenta financijskog izvješćivanja. Neophodni su za pripremu financijskih izvješća, posebice izvješća o dobiti i gubitku, koji pružaju snimku prihoda, rashoda i profitabilnosti poduzeća u određenom razdoblju. Precizni izračuni troškova osiguravaju cjelovitost i pouzdanost financijskih izvješća, što zauzvrat ulijeva povjerenje investitorima, vjerovnicima i drugim dionicima.

Nadalje, učinkovito upravljanje troškovima proizvodnje povećava kontrolu troškova. Razumijevanjem gdje i kako nastaju troškovi, poduzeća mogu prepoznati prilike za uštedu troškova, pojednostaviti operacije i učinkovitije rasporediti resurse. To ne samo da doprinosi krajnjoj profitabilnosti, već i jača konkurentsku poziciju poduzeća na tržištu.

Proces izračuna troškova proizvodnje nije pothvat koji odgovara svima; nego uključuje primjenu različitih računovodstvenih metoda, od kojih svaka odgovara specifičnim

situacijama i djelatnostima. Među najčešće korištenim metodama su obračun troškova po nalogu, procesni obračun i obračun troškova na temelju aktivnosti (ABC).

Obračunavanje troškova narudžbe: ova se metoda koristi kada su proizvodi ili usluge prilagođeni pojedinačnim specifikacijama kupaca ili kada se proizvode u serijama ili serijama, od kojih svaka ima jedinstvene karakteristike. Troškovi narudžbe za posao prate troškove povezane sa svakim određenim poslom ili serijom, što ga čini idealnim za industrije kao što su građevinarstvo, tiskanje ili proizvodnja po narudžbi. Omogućuje poduzećima pripisivanje izravnih i neizravnih troškova svakom poslu, pružajući jasnu sliku isplativosti za svaki projekt.

Procesni trošak: za razliku od obračuna troškova narudžbi, procesni trošak se koristi u industrijama gdje se proizvodi masovno proizvode u kontinuiranim ili ponavljajućim procesima, kao što je kemijska proizvodnja ili prerada hrane. Ova metoda izračunava prosječni trošak po jedinici za cijeli proizvodni proces, što olakšava raspodjelu troškova na velike količine homogenih proizvoda.

Troškovi temeljeni na aktivnostima (ABC): kako su poduzeća postajala složenija, tradicionalne metode obračuna troškova suočavale su se s ograničenjima u preciznom raspoređivanju neizravnih troškova. ABC je razvijen za rješavanje ovog izazova. Troškove dodjeljuje određenim aktivnostima unutar organizacije, a zatim te aktivnosti povezuje s proizvodima ili uslugama koje ih troše. ABC pruža nijansiranije razumijevanje pokretača troškova i posebno je vrijedan u industrijama s raznolikim linijama proizvoda i zamršenim proizvodnim procesima.

1.1. Predmet i cilj rada

Sukladno navedenom, svrha ovog rada je istražiti i naglasiti značaj i utjecaj troškova u proizvodnoj djelatnosti, kao i različite metode praćenja tih troškova na nositelje troškova.

1.2. Metode istraživanja i izvori literature

U ovom istraživanju, temeljni izvori podataka su proizašli iz sekundarnih izvora, uz poseban naglasak na informacije dobivene iz relevantne znanstvene i stručne literature.

U procesu izrade ovog rada primijenjene su različite metodološke pristupe kako bi se temeljito istražila analizirana tema. Korištene su sljedeće metode istraživanja: povijesna metoda, komparativna metoda, metoda deskripcije, induktivna i deduktivna metoda, statistička metoda te metoda analize i sinteze. Kombinacija ovih metodoloških pristupa omogućila je sveobuhvatno razmatranje i bolje razumijevanje tema koje su obuhvaćene u istraživanju.

1.3. Struktura rada

Rad se strukturalno sastoji od pet ključnih dijelova. U uvodnom dijelu, opisana je svrha rada, njegova tematika i ciljevi istraživanja. U drugom poglavlju pružen je teorijski okvir vezan uz troškove u proizvodnoj djelatnosti. Treći dio detaljno analizira ulogu knjigovodstvenih isprava u praćenju proizvodnog procesa. Četvrto poglavlje usmjereno je na računovodstveno praćenje troškova proizvoda i njihov utjecaj na poslovne rezultate poduzeća. Zaključno, peto poglavlje donosi sažetak i zaključak o istraživanoj temi, ističući ključne spoznaje i doprinos ovog rada.

2. POJAM I PODJELA TROŠKOVA

U poslovanju i računovodstvu trošak je novčana vrijednost koju je poduzeće potrošila kako bi nešto proizvela.

U poduzeću trošak izražava iznos novca koji se troši na proizvodnju ili stvaranje dobra ili usluge. Trošak ne uključuje maržu za dobit.¹

Sa stajališta prodavača, trošak je iznos novca potrošen za proizvodnju proizvoda ili dobra. Kad bi prodavači prodavali svoju robu po istoj cijeni po kojoj košta proizvodnja, tada bi bili ravnopravni. To znači da ne bi izgubili novac na prodaji, ali ni njihova poduzeće ne bi ostvarila dobit.

Stoga se trošak proizvoda sa stajališta kupca može nazvati cijenom. Ovo je iznos koji prodavatelj naplaćuje za proizvod, a uključuje i trošak izrade proizvoda i maržu koju je prodavač dodao kako bi ostvario profit.

2.1. Definicija troška

Dobro poznavanje troškova ključno je za bolje razumijevanje kontrole troškova. Autori su na različite načine definirali troškove. Definicija troška bila je novac koji se trebao potrošiti na proizvodnju 1970-ih.²

Troškovi su faktori proizvodnje poput sirovina, rada i strojeva koji se koriste u proizvodnim aktivnostima. Novčana vrijednost povezana s tim čimbenicima naziva se troškovi.

Druga je definicija bila da se novčana vrijednost resursa koje poduzeće žrtvuje i od kojih se proizvode proizvode kako bi se zadovoljile potrebe kupaca kada se prodaju naziva troškovima. Međutim, nije nužno da su troškovi u novčanim vrijednostima jednaki plaćanjima. Naposljetku, žrtva resursa koju organizacija mora učiniti kako bi proizvela robu i usluge, obično mjerena u smislu novčanih jedinica, je trošak.³

Najčešći problem s kojim se mnoge industrije danas susreću u smanjenju troškova je kako kontrolirati troškove. Ne postoji točno pravilo ili definicija kontrole troškova. Definicije i značenja kontrole troškova evoluirali su s vremenom zbog promjena u poslovnom okruženju i ideologijama poduzetnika. Ispod su neke od definicija kontrole troškova:

¹ Smith, John A. and Johnson, Mary B. (2020), *Cost Accounting: Concepts and Applications*, XYZ Publishing, New York.

² Hansen, Don R. and Mowen, Maryanne M. (2014), *"Cost Management: Accounting and Control"*, Cengage Learning, Boston.

³ Anderson, James R. and Brown, Karen E. (2016), *"Strategic Cost Management: Integrating Cost and Strategy in Today's Business Environment"*, Wiley, New York.

Kontrola troškova definira se kao način na koji se mjerenje prodajnih i proizvodnih performansi provode kroz uspostavu smjernica i skupa pravila internog poslovanja organizacije pomoću suvremenih metoda obračuna troškova . Dok s druge strane kontrola troškova služi kao sredstvo za otkrivanje i ispravljanje nedostataka i slabosti operacija, kako bi se smanjio gubitak i smanjili troškovi.⁴

⁴ Aboody, D., S. Levi and D. Weiss. 2018. Managerial incentives, options, and cost-structure choices. *Review of Accounting Studies*: str.422

2.2. Podjela i vrsta troškova

Izravni materijalni troškovi su zajedno s izravnim troškovima rada i eventualno izravnim troškovima dio izravnih (glavnih) troškova. Kao njihov dio, oni se mogu izravno i jasno identificirati s objektom troška (obično proizvod ili usluga). To znači da su to troškovi izravno povezani s procesom proizvodnje određenog proizvoda.⁵

Primjeri izravnih materijalnih troškova: troškovi sirovina, dijelova i komponenti korištenih za proizvodnju i dovršetak proizvoda i osnovnog pakiranja

Budući da se proizvodnja razlikuje od industrije do industrije, ili čak od poduzeća do poduzeća, teško je pripremiti detaljan popis izravnih materijalnih troškova. Obično postoji samo nekoliko općih popisa i definicija (vidi npr. gore) koji mogu pomoći u razumijevanju njihovog značenja. Stoga, konačna detaljna klasifikacija ovisi o subjektu.⁶

Izravni troškovi rada zajedno s izravnim materijalnim troškovima i eventualno izravnim troškovima dio su izravnih (glavnih) troškova. Kao njihov dio, oni se mogu izravno i jasno identificirati s objektom troška (obično proizvod ili usluga). To znači da su to troškovi izravno povezani s procesom proizvodnje određenog proizvoda..

Izravni troškovi rada posebno uključuju plaće radnika, ali na primjer i:⁷

- plaće neproizvodnog osoblja ako rade određeno vrijeme samo u proizvodnji
- plaće osoblja za kontrolu kvalitete

Udio izravnih troškova rada u ukupnim troškovima smanjuje se zbog povećane automatizacije.

Izravni troškovi su troškovi koji čine dio izravnih (osnovnih) troškova, ali nisu obuhvaćeni izravnim materijalnim troškovima niti izravnim troškovima rada. Budući da su dio izravnih troškova, oni se mogu izravno i jasno identificirati s objektom troška (obično proizvod ili usluga). To znači da su to troškovi izravno povezani s procesom proizvodnje određenog proizvoda.

Primjeri izravnih troškova: potrošnja energije ako se jasno može identificirati s objektom troška (uglavnom specifični proizvod).

⁵ Brimson, James A. (1991), "Activity Accounting: An Activity-Based Costing Approach," Wiley, New York.

⁶ Horngren, Charles T., et al. (2018), "Cost Accounting: A Managerial Emphasis," Pearson, Upper Saddle River

⁷ Garrison, Ray H., et al. (2020), "Managerial Accounting," McGraw-Hill Education, New York

Budući da se proizvodnja razlikuje od industrije do industrije, ili čak od poduzeća do poduzeća, teško je pripremiti detaljan popis izravnih troškova. Obično postoji samo nekoliko općih popisa i definicija (vidi npr. gore) koji mogu pomoći u razumijevanju njihovog značenja. Stoga konačna detaljna klasifikacija obično ovisi o subjektu.

Iako su neizravni troškovi proizvodnje (također poznati kao opći troškovi proizvodnje) troškovi povezani s proizvodnjom, oni su neizravni što znači da se ne mogu izravno i jasno identificirati s objektom troška (obično proizvodom ili uslugom). Zajedno s neproizvodnim općim troškovima oni čine ukupne neizravne troškove subjekta.

Opći troškovi proizvodnje uključuju:⁸

- proizvodni neizravni troškovi materijala (opći troškovi materijala)
- proizvodni neizravni troškovi rada (režijski troškovi rada)
- neizravni troškovi proizvodnje

U većini računovodstvenih sustava opći troškovi proizvodnje alocirani su djelomično ili gotovo u cijelosti na vrijednost zaliha (ili eventualno bilo koje druge imovine). Oni tako postaju dio izvješća o dobiti i gubitku u trenutku kada se prodaju.

Tretman uglavnom ovisi o računovodstvenom sustavu/standardu. Budući da se proizvodnja razlikuje od industrije do industrije, ili čak od poduzeća do poduzeća, teško je pripremiti detaljan popis neizravnih troškova proizvodnje (režijskih troškova proizvodnje). Obično postoji samo nekoliko općih popisa i definicija (vidi npr. gore) koji mogu pomoći u razumijevanju njihovog značenja. Stoga konačna detaljna klasifikacija obično ovisi o subjektu.

Administrativni neizravni troškovi (administrativni režijski troškovi) su troškovi koji nastaju tijekom upravljanja, planiranja i kontroliranja poslovanja subjekta. Zajedno s općim troškovima prodaje i distribucije čine neproizvodne neizravne troškove (neproizvodne režije).

Administrativni režijski troškovi mogu uključivati na primjer:⁹

- najam, amortizacija, struja ili osiguranje upravnih zgrada
- plaće rukovodećeg, administrativnog ili općeg računovodstvenog osoblja
- revizijske i pravne naknade, bankovne naknade itd.

Administrativni opći troškovi se u većini računovodstvenih sustava (ili čak u svim?) tretiraju kao troškovi razdoblja i odmah se knjiže u izvještaj o dobiti i gubitku.

⁸ Horcher, Karen A. and Foster, George (1996), "Direct vs. Indirect Cost Estimation Techniques in the Brokerage Industry," *Journal of Cost Management*, str. 41-47

⁹ Ibid, str.42

Neizravni troškovi prodaje (režijski troškovi prodaje) su troškovi koji nastaju kako bi se privukli i zadržali kupci. Zajedno s administrativnim i distribucijskim općim troškovima čine neproizvodne neizravne troškove (neproizvodne režije).

Prodajni režijski troškovi mogu uključivati na primjer:¹⁰

- najam, amortizacija ili osiguranje zgrada trgovine
- plaće i putni troškovi prodajnih predstavnika
- troškovi izrade cjenika i kataloga proizvoda

Režijski troškovi prodaje se u većini računovodstvenih sustava (ili čak u svim?) tretiraju kao troškovi razdoblja i odmah se knjiže u izvještaj o dobiti i gubitku.

¹⁰ Horcher, Karen A. and Foster, George (1996), "Direct vs. Indirect Cost Estimation Techniques in the Brokerage Industry," *Journal of Cost Management*, str. 41-47

3. KNJIGOVODSTVENE ISPRAVE U PRAĆENJU PROIZVODNOG PROCESA

Računovodstvo igra ključnu ulogu u praćenju proizvodnog procesa poduzeća. Pomaže u praćenju i analizi različitih financijskih aspekata proizvodnje, osiguravajući učinkovitost, kontrolu troškova i točno izvješćivanje. Evo nekih ključnih računovodstvenih dokumenata i njihove uloge u praćenju proizvodnog procesa:¹¹

- radni nalog
- predatnica
- pogonski obračunski list

3.1. Radni nalog

U današnjem konkurentnom poslovnom okruženju, precizno upravljanje troškovima ključno je za uspjeh i održivost proizvodnih poduzeća. Jedna računovodstvena metoda koja igra ključnu ulogu u ovom nastojanju je obračun troškova posla. Obračun troškova posla je sustav koji se koristi za praćenje i raspodjelu troškova na pojedinačne poslove, projekte ili proizvodne naloge. Ovaj esej istražuje koncept obračuna troškova rada, njegovu važnost u proizvodnji i njegovu ulogu u pomaganju poduzećima u donošenju informiranih odluka.¹²

Obračun troškova rada je metoda obračuna troškova koja je posebno relevantna u industrijama u kojima se proizvodi prilagođavaju, a proizvodnja varira od posla do posla. Primjeri uključuju građevinsku, zrakoplovnu, automobilsku industriju i proizvodnju po narudžbi. U obračunu troškova posla, troškovi se pripisuju određenim poslovima ili narudžbama, a ne prosječni u cijeloj proizvodnji. Uključuje tri ključne komponente:¹³

Izravni troškovi: to su troškovi koji se mogu izravno pratiti uz određeni posao, poput izravnih materijala i izravnog rada. Izravni troškovi lako se alociraju na posao jer nastaju isključivo za taj posao.

¹¹ Drury, Colin (2019), "Management and Cost Accounting," Cengage Learning EMEA, Andover

¹² Blocher, E.J., Stout, D.E., Cokins, G.: Cost Management (2010): A Strategic Emphasis, 5th Edition, McGrawHill/Irwin, New York, str. 92

¹³ Turk, I. (1973): Računovodstvo troškova, Informator, Zagreb, str. 124

Neizravni troškovi (režijski): neizravni troškovi su troškovi koji se ne mogu izravno povezati s jednim poslom. To uključuje režijske troškove poput stanarine, režija i administrativnih plaća. Raspodjela općih troškova na poslove zahtijeva sustavan pristup, kao što je korištenje unaprijed određenih stopa općih troškova.

Troškovnik posla: troškovnik posla je dokument koji prati sve troškove povezane s određenim poslom. Sadrži pojedinosti o izravnim troškovima, neizravnim troškovima i ukupnim troškovima nastalim za taj posao.¹⁴

Obračun troškova rada nudi nekoliko prednosti proizvodnim poduzećima:¹⁵

Točna procjena troškova: troškovi posla pomažu poduzećima da točno procijene stvarne troškove prilagođenih ili jedinstvenih proizvoda. Ove su informacije od neprocjenjive važnosti kada se kupcima nude cijene ili kada se odlučuje hoćete li prihvatiti posao.

Analiza profitabilnosti: dodjelom troškova određenim poslovima, poduzeća mogu odrediti profitabilnost svakog posla. Ova im analiza omogućuje prepoznavanje visokoprofitabilnih i niskoprofitabilnih projekata i donošenje informiranih odluka o raspodjeli resursa.

Kontrola troškova: troškovi rada pomažu u praćenju i kontroli troškova tijekom proizvodnog procesa. Omogućuje poduzećima da identificiraju prekoračenja troškova i promptno poduzmu korektivne radnje.

Raspodjela resursa: poduzeća mogu optimizirati raspodjelu resursa analizom koji su poslovi najprofitabilniji. Ovi podaci pomažu u određivanju prioriteta projekata i raspodjeli resursa u skladu s tim.

Povijesni podaci za donošenje odluka: tijekom vremena, obračun troškova posla akumulira vrijedne povijesne podatke koji pomažu u donošenju odluka. Poduzeća mogu koristiti ove podatke za pročišćavanje strategija određivanja cijena, poboljšanje procesa i povećanje ukupne učinkovitosti.¹⁶

¹⁴ Deželjin, J., et al. (1998) Troškovno i upravljačko računovodstvo. Hrvatska udruga računovodstvenih eksperata, Zagreb, str.7.

¹⁵ Horngren, C. T., Datar, S.M., Rajan M. (2012): Cost Accounting – A Managerial Emphasis, Prentice Hall, New Jersey, str. 109

¹⁶ Eliyahu, M. & Goldratt J. (2004). The Goal – A Process of Ongoing Improvement. Boston: North River Press Publishing Corporation

3.2. Pogonski obračunski list

Pogonski obračunski list obično se odnosi na dokument za vođenje evidencije koji prati informacije povezane s određenim strojevima ili opremom unutar poduzeća ili organizacije.¹⁷ Obično se koristi u proizvodnji i drugim industrijama gdje strojevi igraju značajnu ulogu u proizvodnji ili operacijama. Svrha obrasca računa stroja je praćenje i upravljanje korištenjem, održavanjem i troškovima povezanim sa strojevima. Ispod su neki ključni elementi i informacije koje se obično nalaze na obrascu računa stroja:

Identifikacija stroja: svakom je stroju dodijeljen jedinstveni identifikacijski broj ili naziv koji se koristi za razlikovanje od ostalih. Ova identifikacija pomaže u točnom praćenju.¹⁸

Podaci o nabavi: ovaj odjeljak uključuje detalje o tome kada i kako je stroj nabavljen. Može uključivati datum kupnje, trošak, informacije o dobavljaču i bilo kakve financijske aranžmane.

Zapisi o korištenju: računski listovi stroja često sadrže zapisnik o korištenju stroja, uključujući datum, vrijeme i detalje svake operacije ili proizvodnog ciklusa. To pomaže u praćenju produktivnosti i učinkovitosti stroja.

Povijest održavanja: zapisi o održavanju ključni su za osiguravanje optimalnog rada strojeva. List može dokumentirati aktivnosti održavanja, kao što su rutinski pregledi, popravci, zamjene dijelova i povezani troškovi.

Operativni troškovi: ovaj odjeljak uključuje troškove povezane s radom stroja, kao što su električna energija, gorivo, maziva i drugi potrošni materijal. Praćenje ovih troškova pomaže u procjeni ukupnih troškova rada stroja.¹⁹

Računski listovi stroja vrijedni su alati za upravljanje i optimizaciju strojne imovine unutar organizacije. Oni pružaju sveobuhvatan pregled životnog ciklusa stroja, troškova i performansi, pomažući poduzećima u donošenju informiranih odluka u vezi s održavanjem, popravcima, zamjenama i proračunom. Ovi listovi također su bitni za održavanje točne financijske evidencije i usklađenost s računovodstvenim i poreznim propisima.

¹⁷ Vuk, J.: „Posebnosti godišnjih financijskih izvještaja u proizvodnoj djelatnosti za 2017. godinu“, Računovodstvo, revizija i financije, 2018/2, 2018, str. 74 – 86

¹⁸ Garrison, Ray H., Noreen, Eric W., i Brewer, Peter C. (2020), "Managerial Accounting," McGraw-Hill Education, New York

¹⁹ Hansen, Don R. i Mowen, Maryanne M. (2014), "Cost Management: Accounting and Control," Cengage Learning, Boston

3.3. Predatnica

U kontekstu proizvodnje, "predatnica" može se odnositi na dokument ili zapis koji se koristi za upravljanje i praćenje različitih aspekata proizvodnog procesa, uključujući podnošenje informacija ili materijala povezanih s proizvodnjom. Iako se specifični format i sadržaj obrasca za podnošenje mogu razlikovati ovisno o industriji i organizaciji, evo nekih uobičajenih elemenata i namjena listova za podnošenje u proizvodnji:²⁰

List za podnošenje proizvodnog naloga: ova vrsta lista za podnošenje često se koristi za pokretanje proizvodnog naloga. Uključuje pojedinosti kao što su proizvod koji se proizvodi, količina proizvodnje, datum početka proizvodnje i sve posebne upute ili zahtjevi za proizvodnu seriju. Nakon dovršetka, ovaj obrazac za podnošenje koristi se za pokretanje proizvodnog procesa.

Obrazac za podnošenje zahtjeva za materijal: kada su materijali ili komponente potrebni za proizvodni posao, može se koristiti list za podnošenje zahtjeva za materijal. Ovaj dokument opisuje potrebne materijale, njihove količine i određeni posao ili projekt za koji su potrebni. Pomaže u upravljanju zalihama i osigurava nabavu potrebnih materijala.

Obrazac za podnošenje kontrole kvalitete: U proizvodnji je kontrola kvalitete ključna. Obrazac za podnošenje za kontrolu kvalitete može uključivati pojedinosti o specifikacijama proizvoda, kriterijima inspekcije i postupcima testiranja. Koristi se za dokumentiranje rezultata provjera kvalitete i inspekcija tijekom procesa proizvodnje.²¹

List za podnošenje gotovih proizvoda: Nakon dovršetka procesa proizvodnje, obrazac za podnošenje gotovih proizvoda često se koristi za bilježenje informacija o dovršenim proizvodima. Ovaj list može uključivati pojedinosti kao što su serijski broj proizvoda, broj serije, rezultati pregleda i upute za pakiranje.²²

Obrazac za podnošenje zahtjeva za održavanje: kako bi se osiguralo da proizvodni strojevi i oprema ostanu u dobrom radnom stanju, zahtjevi za održavanje mogu se podnijeti pomoću

²⁰ Drury, Colin (2019), "Management and Cost Accounting," Cengage Learning EMEA, Andover

²¹ Horngren, Charles T., Datar, Srikant M. i Rajan, Madhav V. (2018), "Cost Accounting: A Managerial Emphasis," Pearson, Upper Saddle River

²² Jay H., Barry R. (2020), „Principles of Operations Management“, Pearson

lista za podnošenje. ovaj dokument opisuje opremu kojoj je potrebno održavanje, problem ili razlog održavanja i razinu prioriteta.²³

List za podnošenje napretka proizvodnje: ova vrsta lista za podnošenje prati napredak proizvodnih poslova. Sadrži informacije o trenutnom statusu svakog posla, kao što je postotak dovršenosti, procijenjeni datum dovršetka i sve probleme ili kašnjenja.

1. ²³ Drury C; (2000); Management and cost Accounting;5th edition ,business press Thomson Learning

4. RAČUNOVODSTVENE METODE OBRAČUNA TROŠKOVA PROIZVODNJE

U svijetu poslovanja i proizvodnje, točan izračun troškova proizvodnje temeljni je zahtjev za financijsko upravljanje i donošenje odluka. Razumijevanje troškova proizvodnje dobara ili usluga ključno je za određivanje cijena, procjenu profitabilnosti i optimizaciju poslovanja. Računovodstvene metode za izračun troškova proizvodnje osiguravaju potreban okvir za poduzeća za raspodjelu troškova, praćenje izdataka i dobivanje uvida u strukturu troškova svojih proizvoda ili usluga.²⁴

Različite računovodstvene metode koje se koriste za izračun troškova proizvodnje, u rasponu od tradicionalnih pristupa kao što su troškovi narudžbe i procesa do naprednijih metoda kao što su troškovi na temelju aktivnosti (ABC) i standardni troškovi. Svaka metoda ima svoje jedinstvene karakteristike i primjene, što je čini prikladnom za specifične industrije, proizvodne procese i poslovne potrebe. Udublјivanjem u ove računovodstvene metodologije, poduzeća mogu donositi informirane odluke, poboljšati kontrolu troškova i naposljetku poboljšati svoju konkurentnost na tržištu.²⁵

²⁴ Needles, B. E., Powers, M., & Crosson, S. V. (2018). Principles of Accounting. Cengage Learning.

²⁵ Wild, J. J., Shaw, K. W., & Chiappetta, B. (2017). Financial Accounting: Information for Decisions. McGraw-Hill Education

4.1. Metode vrednovanja, reprodukcijski ciklus i vrste zaliha

Ciklus reprodukcije u računovodstvu odnosi se na slijed događaja i procesa uključenih u proizvodnju ili proizvodnju robe za prodaju. Obično uključuje sljedeće faze:²⁶

Planiranje i proračun: poduzeća planiraju proizvodne aktivnosti, procjenjuju troškove i stvaraju proračune za materijale, rad i režijske troškove.

Nabava: sirovine i drugi potrebni inputi nabavljaju se na temelju proizvodnog plana i proračuna.

Proizvodnja: odvija se stvarni proces proizvodnje ili proizvodnje koji uključuje rad, strojeve i materijale.

Raspodjela troškova: troškovi nastali tijekom proizvodnje raspoređuju se na odgovarajuće kategorije troškova, kao što su izravni materijali, izravni rad i opći troškovi.

Vrednovanje zaliha: vrijednost proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda se utvrđuje, često koristeći metode obračuna troškova apsorpcije.

Priznavanje prodaje i prihoda: kada se roba proda, prihod se priznaje, a troškovi prodane robe uspoređuju se s prihodom u računu dobiti i gubitka.

Analiza troškova i izvješćivanje: Analiza odstupanja i izvješćivanje o troškovima provode se kako bi se procijenila učinkovitost i učinak proizvodnog procesa. U proizvodnji i upravljanju zalihama prate se i upravljaju različite vrste zaliha, uključujući:²⁷

Sirovine: to su materijali i komponente koji se koriste u procesu proizvodnje, ali još nisu ugrađeni u gotove proizvode.

Proizvodnja u tijeku: predstavlja djelomično dovršene proizvode koji su još u procesu proizvodnje. Uključuje troškove materijala i rada povezane s nedovršenom robom.

Gotovi proizvodi: gotovi proizvodi su gotovi proizvodi spremni za prodaju kupcima. Oni su ključna komponenta zaliha i procjenjuju se različitim metodama obračuna troškova. Razumijevanje ovih računovodstvenih metoda, ciklusa reprodukcije i vrsta zaliha bitno je za poduzeća kako bi učinkovito upravljale svojim troškovima proizvodnje, optimizirale svoje

²⁶ Maher, M. W., & Stickney, C. P. (2019). *Managerial Accounting: An Introduction to Concepts, Methods, and Uses*. Cengage Learning.

²⁷ Anderson, D.R., Sweeney, D.J. ve Williams, T.A. 2010. *An Introduction to Management Science: Quantitative Approaches to Decision Making*. Seventh Edition. West Publishing Company: 38-39 str.

operacije i održavale točne financijske evidencije. Ispravan izračun troškova i upravljanje zalihama ključni su za donošenje informiranih strateških odluka i osiguravanje financijske stabilnosti u proizvodnim i proizvodnim industrijama.²⁸

Metode obračuna troškova zaliha sirovina i materijala

FIFO metoda

Upravljanje zalihama ključni je aspekt financijskog računovodstva i operativne učinkovitosti za poduzeća u različitim industrijama. Jedna od najčešće korištenih metoda obračuna troškova zaliha je FIFO metoda, što znači First-In, First-Out. FIFO je načelo koje pretpostavlja da se najstarije stavke zaliha prvo koriste ili prodaju, što utječe i na izračun troška prodane robe i na vrednovanje krajnjih zaliha. Prema FIFO metodi, trošak prodane robe izračunava se uz pretpostavku da su najstarije zalihe na zalihama prve koje se prodaju ili koriste u proizvodnji. To implicira da se troškovi povezani s tim starijim inventarnim stavkama prvo uspoređuju s prihodima. Suprotno tome, vrijednost završne zalihe određena je na temelju troška nedavno nabavljenih ili proizvedenih stavki.²⁹

FIFO metoda temeljni je pristup obračunu troškova zaliha sa svojim jedinstvenim načelima i implikacijama. Usklađuje se s izravnim konceptom korištenja najranije stečenih ili proizvedenih zaliha, što rezultira prednostima koje se podudaraju s troškovima tijekom razdoblja inflacije i konzervativnim pristupom izvješćivanju o dobiti. Odabir metode obračuna troškova zaliha strateška je odluka koja može značajno utjecati na financijska izvješća, porezne obveze i procese donošenja poslovnih odluka. Stoga je jasno razumijevanje mehanike i povijesnog konteksta FIFO-a ključno za organizacije kako bi donijele informirane odluke o njegovoj implementaciji.³⁰

LIFO metoda

LIFO metoda temelji se na načelu da se trošak prodane robe utvrđuje pretpostavkom da su najnovije stavke zaliha prve koje se prodaju. Posljedično, troškovi povezani s ovim novijim inventarnim stavkama prvo se uspoređuju s prihodima. Suprotno tome, procjena završne zalihe temelji se na trošku najstarijih artikala preostalih na zalihama.³¹

²⁸ Van der Stede, W. (2015.) Management Accounting. Journal of Management Accounting Research, str. 171

²⁹ Bragg, Steven M. (godina izdanja nedostaje), "Inventory Accounting: A Comprehensive Guide

³⁰ Belak, V., 2002., Osnove profesionalnog računovodstva, Veleučilište u Splitu, Split, str.335

³¹ Belak, V., 2002., Osnove profesionalnog računovodstva, Veleučilište u Splitu, Split, str. 343.

LIFO se često preferira u industrijama u kojima troškovi zaliha s vremenom rastu, poput maloprodaje ili proizvodnje, jer nudi porezne prednosti, bolje odgovara trenutnim tržišnim cijenama i pruža konzervativan pristup izvješćivanju o dobiti.

LIFO metoda temeljni je pristup obračunu troškova zaliha s vlastitim skupom načela i implikacija. Nudi prednosti u usklađivanju troškova s prihodima tijekom inflatornih razdoblja i pruža potencijalne porezne prednosti. Međutim, može iskriviti profitne marže tijekom inflatornih razdoblja i rezultirati višim porezima tijekom deflacijskih razdoblja. Odabir metode obračuna troškova zaliha strateška je odluka koja može značajno utjecati na financijska izvješća, porezne obveze i procese donošenja poslovnih odluka. Stoga je razumijevanje mehanike i povijesnog konteksta LIFO-a ključno za organizacije kako bi donijele informirane odluke o njegovoj implementaciji.³²

Ponderirani prosječni trošak

Metoda ponderiranog prosječnog troška temelji se na načelu da se trošak prodane robe i procjena završne zalihe izračunavaju korištenjem prosječnog troška svih jedinica raspoloživih za prodaju tijekom određenog obračunskog razdoblja. Da bi se odredio ovaj prosječni trošak, ukupni trošak svih jedinica u zalihama dijeli se s ukupnim brojem jedinica. Ova metoda uzima u obzir i troškove starijih stavki zaliha i troškove novijih kupnji.³³

Metoda ponderiranog prosječnog troška ima svoje korijene u konceptu prosječnih troškova, praksi koja datira iz ranog računovodstva i trgovine. Njegova povijesna važnost leži u njegovoj praktičnosti i jednostavnosti. Izračunom prosječnog troška zaliha, poduzeća mogu izbjeći složenost povezanu s praćenjem točnog troška svake pojedinačne jedinice, što ga čini prikladnim za različite industrije i vrste zaliha.³⁴

Metoda ponderiranog prosječnog troška široko je korišten pristup obračunu troškova zaliha s vlastitim skupom načela i implikacija. Nudi pojednostavljeni način izračunavanja troškova zaliha izračunavanjem prosjeka troškova svih jedinica u zalihama. Ova je metoda poznata po svojoj praktičnosti i prilagodljivosti različitim industrijama i scenarijima upravljanja zalihama. Odabir metode obračuna troškova zaliha strateška je odluka koja može značajno utjecati na financijska izvješća, porezne obveze i procese donošenja poslovnih odluka. Stoga

³² Belak, V., 2002., Osnove profesionalnog računovodstva, Veleučilište u Splitu, Split, str.344.

³³ Belak, V.,(2015): „Financijsko i menadžersko računovodstvo proizvodnje“, Računovodstvo revizija i financije, RRiF, Zagreb ,str. 339.

³⁴ Ibid., str.339.

je jasno razumijevanje mehanike i povijesnog konteksta metode ponderiranog prosječnog troška neophodno kako bi organizacije donijele informirane odluke o njezinoj primjeni.

Odabir metode obračuna troškova zaliha, uključujući ponderirani prosječni trošak, FIFO (First-In, First-Out) ili LIFO (Last-In, First-Out), ima značajne financijske i porezne implikacije za poduzeća. Poduzeća moraju odabrati metodu obračuna troškova zaliha koja je u skladu s njihovim specifičnim potrebama, dinamikom industrije i financijskim ciljevima. Metoda ponderiranog prosječnog troška često se preferira u situacijama kada troškovi zaliha fluktuiraju ili kada je praćenje pojedinačnih jediničnih troškova nepraktično ili skupo.

4.2. Metode obračuna amortizacije

Amortizacija je temeljni koncept u računovodstvu i financijskom upravljanju, igra ključnu ulogu u točnom predstavljanju vrijednosti imovine u bilanci poduzeća i određivanju troškova korištenja te imovine u stvaranju prihoda. Amortizacija odražava sustavnu raspodjelu troška imovine tijekom njenog vijeka trajanja. Za postizanje ove alokacije koriste se različite metode izračuna amortizacije, svaka sa svojim načelima, prednostima i implikacijama.³⁵

Amortizacija služi u nekoliko ključnih svrha u svijetu računovodstva i financija.³⁶

Točna procjena imovine: amortizacija omogućuje poduzećima da predstavljaju stvarnu ekonomsku vrijednost svoje imovine u svojim bilancama. Bez amortizacije, imovina bi ostala u knjigama po izvornom trošku, koji ne bi odražavao njihovu trenutnu vrijednost.

Načelo usklađivanja: amortizacija osigurava da su troškovi povezani s imovinom usklađeni s prihodom koji ona stvara tijekom svog vijeka trajanja. Ovo pridržavanje načela usklađivanja bitno je za točno određivanje prihoda.

Oporezivanje: amortizacija utječe na poreznu obvezu poduzeća. Mnoga porezna tijela dopuštaju poduzećima da odbiju troškove amortizacije, smanjujući tako svoj oporezivi prihod i iznos dugovanih poreza.

Zamjena imovine: amortizacija pomaže poduzećima u planiranju zamjene imovine kada ona dođe do kraja svog vijeka trajanja. Ovo planiranje je ključno za održavanje operativne učinkovitosti i izbjegavanje neočekivanih kapitalnih izdataka.

Amortizacija ima izravan utjecaj na financijska izvješća poduzeća, utječući na njegovu bilancu, račun dobiti i gubitka i izvještaj o novčanom tijeku:

³⁵ Financial Accounting Standards Board (FASB) - Statement of Financial Accounting Standards, str.143

³⁶ "Intermediate Accounting" by Donald E. Kieso, Jerry J. Weygant, and Terry D. Warfield

Bilanca: amortizacija smanjuje knjigovodstvenu vrijednost imovine, odražavajući njezinu smanjenu vrijednost. Ova prilagodba neophodna je za pružanje točne snimke financijskog položaja poduzeća.³⁷

Račun dobiti i gubitka: amortizacija se priznaje kao trošak u računu dobiti i gubitka, smanjujući iskazanu dobit poduzeća. Točna raspodjela amortizacije ključna je za utvrđivanje stvarne profitabilnosti poslovanja.

Izvješće o novčanom tijeku: iako je amortizacija negotovinski trošak, ona neizravno utječe na novčani tok poduzeća. Budući da amortizacija smanjuje oporezivi prihod, može dovesti do nižih plaćanja poreza, čuvajući gotovinu za druge svrhe.

Amortizacija također igra ključnu ulogu u donošenju odluka. To utječe na investicijske odluke, budući da poduzeća moraju uzeti u obzir troškove zamjene ili nadogradnje imovine koja se amortizira. Štoviše, utječe na financijske pokazatelje, utječući na sposobnost poduzeća da osigura financiranje ili privuče investitore.

Za izračun amortizacije koristi se nekoliko metoda, od kojih svaka ima svoj pristup raspoređivanju troška imovine. Neke uobičajene metode uključuju:³⁸

Linearna metoda: ova metoda raspodjeljuje jednaki dio troška imovine kao trošak amortizacije svake godine tijekom njenog vijeka trajanja. Jednostavan je i rezultira stalnim godišnjim troškom amortizacije.

Degresivna metoda: ovo je ubrzana metoda koja dodjeljuje veće troškove amortizacije u ranim godinama životnog vijeka imovine, odražavajući ideju da imovina često unaprijed doživljava značajnije trošenje.

Funkcionalna metoda: ova metoda povezuje amortizaciju sa stvarnom upotrebom ili proizvodnim rezultatom imovine, što je čini idealnom za imovinu čija vrijednost opada s uporabom.

Progresivna metoda: ovo je još jedna ubrzana metoda koja primjenjuje promjenjivu stopu amortizacije tijekom korisnog vijeka imovine, priznajući da imovina često brže gubi vrijednost u ranim godinama.³⁹

Amortizacija je temelj financijskog računovodstva, olakšavajući točan prikaz vrijednosti imovine, određivanje prihoda, porezno planiranje i informirano donošenje odluka. Razumijevanje različitih metoda izračuna amortizacije i njihovih implikacija ključno je za

³⁷ Belak, V.,(2015): „Financijsko i menadžersko računovodstvo proizvodnje“, Računovodstvo revizija i financije, RRiF, Zagreb ,str. 339

³⁸ Kovačević, B., Vojnović, S. (2000) Upravljanje amortizacijom – specifičnim oblikom troškova poslovanja, Ekonomski pregled, Vol 51, No 3-4, str. 335. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/65498>

³⁹ Ibid., str. 336

poduzeća kako bi održala financijsku transparentnost, optimizirala raspodjelu resursa i planirala budućnost. Amortizacija osigurava da imovina nije samo broj u bilanci, već odraz njene stvarne ekonomske vrijednosti u krajoliku poslovnih operacija koji se stalno razvija.⁴⁰

⁴⁰ Bain, J.S. (1937). Depression Pricing and the Depreciation Function. *The Quarterly Journal of Economics*, 51(4), str. 705-715.

4.3. Metode raspoređivanja općih troškova proizvodnje s pomoćnih na glavna mjesta troškova

U svijetu proizvodnje i proizvodnje, učinkovita raspodjela troškova kritična je komponenta upravljanja troškovima i financijske kontrole. Raspodjela općih troškova proizvodnje od pomoćnih do glavnih centara troškova je strateški proces koji pomaže poduzećima da razumiju i obračunaju stvarne troškove proizvodnje dobara ili usluga. Ovaj proces raspodjele uključuje raspodjelu neizravnih troškova nastalih u pomoćnim ili pomoćnim odjelima na primarna ili glavna mjesta troška odgovorna za stvarnu proizvodnju.⁴¹

Direktna metoda

Izravna metoda je jedan od primarnih pristupa koji se koriste u raspodjeli troškova, posebno kada poduzeća teže jednostavnosti i jasnoći u raspodjeli neizravnih troškova od pomoćnih mjesta troškova do glavnih mjesta troškova. Ova se metoda oslanja na izravnu uzročno-posljedičnu vezu, pri čemu pomoćna mjesta troškova imaju izravan i lako prepoznatljiv utjecaj na glavna mjesta troškova. Iako izravna metoda nudi jednostavnost i intuitivnost, ona ima određena ograničenja koja treba uzeti u obzir u praksi.⁴²

Načelo na kojem se temelji izravna metoda prilično je jednostavno: izravno dodijelite troškove s pomoćnih mjesta troškova na glavno mjesto troškova koja primaju svoje usluge ili resurse. Ova se alokacija temelji na premisi da određeni troškovi nastaju isključivo zbog aktivnosti ili funkcija koje se obavljaju unutar pomoćnog mjesta troška, a ti se troškovi mogu izravno pripisati određenim glavnim mjestima troška.⁴³

Indirektna metoda

indirektna metoda je nijansirani pristup raspodjeli troškova koji priznaje interakcije i ovisnosti među centrima troškova unutar organizacije. Za razliku od izravne metode, koja alocira troškove izravno s pomoćnih mjesta troška na glavna mjesta troškova na temelju jasnog uzročno-posljedičnog odnosa, metoda pada uvodi razinu sofisticiranosti dopuštajući da troškovi teku sekvencijalno od jednog pomoćnog mjesta troška do drugi prije nego što konačno stigne do glavnih centara troškova. Ova metoda nudi realističniji odraz troškovnih interakcija unutar složenih organizacija.

⁴¹ Kaplan, R.S. ve Thompson, G.L. 1971. "Overhead Allocations Via Mathematical Programming Models" The Accounting Review: 352–364 str.

⁴² Ibid., str.363

⁴³ Ibid.,str.364

Indirektna metoda funkcionira na principu da određena mjesta troška pružaju usluge ili resurse drugim mjestima troškova, uključujući i pomoćna i glavna mjesta troškova. Prepoznaje da dok se neki troškovi mogu izravno pripisati određenim glavnim mjestima troškova, često postoje zajednički troškovi koji idu u korist više mjesta troškova. Metoda pada nastoji pravedno raspodijeliti te zajedničke troškove uzimajući u obzir redoslijed kojim su nastali.⁴⁴

Izravna metoda u raspodjeli troškova je jednostavan i intuitivan pristup koji raspoređuje troškove na temelju izravnog uzročno-posljedičnog odnosa između pomoćnih i glavnih mjesta troška. Iako nudi jasnoću i jednostavnost implementacije, možda nije prikladan za organizacije sa složenim troškovnim interakcijama ili one koje žele potaknuti optimizaciju troškova. Odabir metode raspodjele trebao bi biti usklađen sa specifičnim okolnostima organizacije, ciljevima i razinom detalja potrebnih za točnu raspodjelu troškova. U praksi se može koristiti kombinacija metoda raspodjele kako bi se učinkovito obuhvatili izravni i neizravni troškovni odnosi.

Algebarska metoda

Recipročna metoda je sofisticirani pristup raspodjeli troškova koji prepoznaje složenu i međusobno povezanu prirodu troškovnih centara unutar organizacije. Za razliku od izravne i indirektna metode, koje linearno raspoređuju troškove od pomoćnih do glavnih mjesta troška, recipročna metoda uvodi dvosmjerni tok usluga ili podrške između mjesta troška. Ova metoda koristi simultane jednadžbe za raspodjelu troškova, omogućujući točniji odraz zamršenih interakcija i međuovisnosti među centrima troškova.⁴⁵

U svojoj srži, recipročna metoda izgrađena je na principu da određena troškovna mjesta pružaju usluge ili resurse jedna drugoj na recipročan način. To jest, dok pomoćni centri troškova mogu podržavati glavna mjesta troškova, glavni centri troškova mogu također doprinijeti uslugama ili resursima nazad pomoćnim centrima troškova. Ti recipročni odnosi kompliciraju raspodjelu troškova, zbog čega je potrebno uzeti u obzir i priljeve i odljeve usluga ili podrške.⁴⁶

Recipročna metoda u raspodjeli troškova predstavlja najnapredniji i najprecizniji pristup za organizacije koje žele uzeti u obzir složene interakcije među mjestima troškova. Priznavanjem

⁴⁴ Moghaddam, A.T.N. ve Michelot C. 2009. "A Contribution to The Linear Programming Approach to Joint Cost Allocation: Methodology And Application", European Journal of Operational Research: 197 str.

⁴⁵ Ibid., str.198

⁴⁶ Ibid.,str.198

dvosmjernog tijeka usluga ili podrške, pruža točniju i pravedniju raspodjelu troškova od jednostavnijih metoda poput izravnih i silaznih metoda. Međutim, njegova složenost, subjektivnost i priroda koja zahtijeva mnogo resursa čine ga prvenstveno prikladnim za organizacije sa zamršenim odnosima troškova i snažnom predanošću preciznosti u raspodjeli troškova. Odabir metode dodjele trebao bi biti u skladu sa specifičnim okolnostima i ciljevima organizacije, uzimajući u obzir i složenost njezinih operacija i njihovu toleranciju prema računalnim zahtjevima.⁴⁷

Zaključno, raspodjela općih troškova proizvodnje s pomoćnih na glavna mjesta troška temeljni je aspekt upravljanja troškovima u proizvodnji i proizvodnim okruženjima. Poboljšava transparentnost troškova, kontrolu i mjerenje učinka. Izbor metode raspodjele ovisi o specifičnim okolnostima i ciljevima organizacije. Točna raspodjela troškova ima dalekosežne implikacije, utječući na financijsko izvješćivanje, odluke o cijenama, proračun i optimizaciju resursa. To je ključan alat za poduzeća koja žele poboljšati svoju operativnu učinkovitost i financijsku izvedbu.⁴⁸

⁴⁷ Van der Stede, W. (2015.) Management Accounting. Journal of Management Accounting Research, str. 171

⁴⁸ Vuk, J.: „Računovodstveno praćenje procesnog obračuna proizvodnje“, Računovodstvo, revizija i financije, 2019/11., 2019, str. 33-39

4.4. Metode raspoređivanja općih troškova proizvodnje s glavnih mjesta troška na nositelje troškova

Raspodjela troškova temeljna je praksa u računovodstvu i financijskom upravljanju, koja poduzećima omogućuje točnu dodjelu troškova određenim aktivnostima ili proizvodima koji generiraju te troškove. U području proizvodnje, raspodjela općih troškova proizvodnje s glavnih troškovnih centara na nositelje troškova ključni je korak u razumijevanju stvarne strukture troškova proizvodnih procesa. Ovaj proces raspodjele osigurava da su troškovi povezani s proizvodnjom dobara ili usluga pravedno i točno raspoređeni između različitih nositelja troškova, što mogu biti pojedinačni proizvodi, proizvodne linije, odjeli ili segmenti kupaca.⁴⁹

Obračun troškova temeljen na aktivnostima (ABC) je tehnika raspodjele troškova i upravljanja koja je široko prihvaćena i usvojena u proizvodnim i uslužnim djelatnostima. Za razliku od tradicionalnih metoda obračuna troškova, koje se često oslanjaju na pojednostavljenu raspodjelu troškova na temelju jednog pokretača troškova kao što su direktni radni sati ili strojni sati, ABC nudi profinjeniji i nijansiraniji pristup. U svojoj srži, ABC prepoznaje da nisu svi troškovi nastali jednako za sve proizvode, usluge ili aktivnosti unutar organizacije. Umjesto toga, fokusira se na uzročno-posljedičnu vezu između aktivnosti i troškova. Temeljna načela ABC-a uključuju:⁵⁰

Identifikacija aktivnosti: ABC počinje identificiranjem svih aktivnosti koje se provode unutar organizacije koje troše resurse i stvaraju troškove. Te aktivnosti mogu biti primarne (izravno povezane s proizvodnim procesom) i sekundarne (popratne aktivnosti kao što su održavanje, kontrola kvalitete ili postavljanje).

Skupovi troškova resursa: troškovi se zatim grupiraju u skupove troškova na temelju aktivnosti koje podržavaju. Svaki skup troškova predstavlja klaster povezanih troškova povezanih s određenom aktivnošću.

Pokretači troškova: ABC identificira pokretače troškova, koji su čimbenici ili mjere koje određuju opseg u kojem se neka aktivnost provodi. Ovi pokretači troškova razlikuju se ovisno o aktivnosti i mogu uključivati čimbenike kao što su postavke stroja, narudžbe kupaca ili složenost proizvoda.⁵¹

⁴⁹ Cooper, Robin i Kaplan, Robert S. (1992), "Activity-Based Systems: Measuring the Costs of Resource Usage," *Accounting Horizons*, Vol. 6, No. 3, str. 1-13.

⁵⁰ Kaplan, Robert S. i Anderson, Steven R. (2007), "Time-Driven Activity-Based Costing: A Simpler and More Powerful Path to Higher Profits," Harvard Business Press, Boston

⁵¹ *Ibid.*, str.12

Raspodjela na objekte troškova: konačno, ABC raspoređuje troškove iz skupova troškova na specifične objekte troškova, kao što su proizvodi, usluge ili segmenti kupaca, na temelju stvarne upotrebe pokretača troškova od strane tih objekata.

Prednosti obračuna troškova prema aktivnostima:⁵²

Poboljšana točnost troškova: ABC pruža točniji odraz stvarnih troškova povezanih s proizvodnjom robe ili pružanjem usluga. Uzimajući u obzir stvarne pokretače troškova, izbjegavaju se iskrivljenja i netočnosti koje se često nalaze u tradicionalnim sustavima obračuna troškova.

Bolje donošenje odluka: ABC nudi vrijedne uvide u profitabilnost različitih proizvoda, usluga ili segmenata kupaca. Ove informacije omogućuju organizacijama da donose informirane odluke u vezi s cijenama, kombinacijom proizvoda, poboljšanjima procesa i raspodjelom resursa.

Optimizacija resursa: određivanjem aktivnosti koje troše najviše resursa, ABC pomaže organizacijama identificirati područja za povećanje učinkovitosti i smanjenje troškova. To može dovesti do značajnih ušteda.

Poboljšani obračun troškova proizvoda: ABC omogućuje preciznije određivanje troška prodane robe za svaki proizvod, omogućujući poduzećima postavljanje konkurentnih cijena i točniju procjenu profitabilnosti proizvoda.

Analiza profitabilnosti kupaca: ABC omogućuje organizacijama procjenu profitabilnosti pojedinačnih kupaca ili grupa kupaca, pomažući u identificiranju kupaca visoke vrijednosti i prilagođavanju marketinških i uslužnih strategija u skladu s tim.

Iako ABC nudi brojne prednosti, njegova implementacija može biti izazovna:⁵³

Prikupljanje podataka: prikupljanje podataka potrebnih za ABC, uključujući detaljne podatke o troškovima i aktivnostima, može oduzimati puno vremena i resursa.

Složenost: ABC sustavi mogu postati složeni kako je uključeno više aktivnosti i pokretača troškova. Ova složenost može zahtijevati dodatnu obuku i resurse.

Otpor promjenama: prijelaz s tradicionalnog obračuna troškova na ABC može se suočiti s otporom zaposlenika koji su navikli na stare metode.

Trošak implementacije: implementacija ABC sustava može biti skupa, posebno za mala poduzeća. Dugoročne koristi često nadmašuju troškove, ali početno ulaganje može biti prepreka.

⁵² Kaplan, Robert S. i Anderson, Steven R. (2007), "Time-Driven Activity-Based Costing: A Simpler and More Powerful Path to Higher Profits," Harvard Business Press, Boston

⁵³ Cooper, Robin i Kaplan, Robert S. (1992), "Activity-Based Systems: Measuring the Costs of Resource Usage," Accounting Horizons, Vol. 6, No. 3, str. 1-13

Troškovi temeljeni na aktivnostima (ABC) predstavljaju značajan napredak u metodologiji raspodjele troškova, nudeći točniji i detaljniji pogled na strukture troškova unutar organizacija. Usklađivanjem troškova s aktivnostima i pokretačima troškova, ABC omogućuje poduzećima da donose informirane odluke koje povećavaju profitabilnost, optimizaciju resursa i konkurentnost. Dok implementacija ABC-a predstavlja izazove, njegove prednosti u pogledu točnosti troškova i podrške u donošenju odluka čine ga vrijednim alatom za organizacije koje teže napredovanju u današnjem dinamičnom poslovnom okruženju. Kako organizacije sve više prepoznaju važnost transparentnosti i preciznosti troškova, usvajanje ABC-a vjerojatno će nastaviti rasti u industrijama i sektorima.⁵⁴

⁵⁴ Drury, Colin (2019), "Management and Cost Accounting," Cengage Learning EMEA, Andover

4.4.1. Obračun troškova po sustavu radnih naloga

Sustav radnih naloga temeljni je alat u računovodstvu i upravljanju troškovima, koji poduzećima omogućuje praćenje i izračunavanje troškova povezanih s određenim poslovima, projektima ili narudžbama. Ova metoda pruža detaljan uvid u potrošene resurse, utrošene radne sate i materijale korištene za svaki radni nalog, omogućujući točno određivanje troškova i informirano donošenje odluka. U ovoj raspravi bavit ćemo se obračunom troškova prema sustavu radnih naloga, istražujući njegove komponente, prednosti i relevantnost u suvremenom poslovnom okruženju.⁵⁵

Sustav radnih naloga uključuje nekoliko ključnih komponenti, od kojih svaka doprinosi izračunu troškova:⁵⁶

Broj radnog naloga: svakom poslu ili projektu dodjeljuje se jedinstveni broj radnog naloga u svrhu identifikacije i praćenja. Ovaj broj služi kao referentna točka tijekom cijelog procesa.

Materijali: trošak materijala korištenih u radnom nalogu značajna je komponenta. To uključuje sirovine, dijelove i sve potrošne materijale specifične za posao. Troškovi materijala obično se prate kroz evidenciju zahtjeva, nabave i potrošnje.

Rad: troškovi rada obuhvaćaju plaće, nadnice i beneficije zaposlenika koji su izravno uključeni u radni nalog. Ova kategorija također uključuje sve prekovremene ili posebne troškove rada koji se odnose na posao.

Režijski troškovi: režijski troškovi neizravni su troškovi povezani s radnim nalogom, kao što su održavanje objekta, režije i amortizacija. Ovi se troškovi dodjeljuju radnom nalogu na temelju unaprijed određenih metoda dodjele.

Korištenje opreme: ako se za posao koristi specijalizirana oprema ili strojevi, trošak korištenja opreme, uključujući amortizaciju i održavanje, uzima se u obzir u izračunima.

Neizravni troškovi: ovi se troškovi ne mogu izravno pripisati radnom nalogu, ali ipak utječu na njegov ukupni trošak. Primjeri uključuju administrativne troškove i plaće pomoćnog osoblja.

Prednosti sustava radnih naloga:⁵⁷

⁵⁵ Warren, C., Reeve, J. & Duchac, J. (2011). Managerial Accounting. Ohio, str. 57

⁵⁶ Ibid., str.58

⁵⁷ Ibid., str.59

Točnost troškova: sustav radnih naloga pruža detaljnu raščlambu troškova, što rezultira točnijim izračunima troškova u usporedbi s općim metodama obračuna troškova.⁵⁸

Raspodjela resursa: poduzeća mogu učinkovitije alocirati resurse analizom podataka o troškovima na razini radnog naloga, osiguravajući da su resursi usmjereni tamo gdje su najpotrebniji.

Analiza profitabilnosti: izračunom troškova po radnom nalogu organizacije dobivaju uvid u profitabilnost pojedinačnih poslova ili projekata. Ove informacije informiraju strategije određivanja cijena i odluke o raspodjeli resursa.

Ocjenjivanje učinka: sustav radnih naloga omogućuje ocjenjivanje učinka na razini pojedinačnih poslova, omogućavajući organizacijama da identificiraju područja za poboljšanje i procijene učinkovitost svog poslovanja.

Informirano donošenje odluka: točni podaci o troškovima iz sustava radnih naloga podržavaju informirano donošenje odluka u vezi s raspodjelom resursa, cijenama i upravljanjem projektom.

Sustav radnih naloga ostaje vrlo relevantan u modernim poslovnim okruženjima iz nekoliko razloga:

Prilagodba: u industrijama u kojima je prilagodba ključna, kao što su proizvodnja, građevinarstvo i uslužni sektori, sustav radnih naloga prilagođava se jedinstvenim zahtjevima svakog posla ili projekta.⁵⁹

Transparentnost troškova: sustav poboljšava transparentnost troškova, što je sve važnije u današnjem konkurentnom okruženju gdje poduzeća moraju optimizirati troškove i pokazati vrijednost kupcima.

Usklađenost s propisima: mnoge industrije podliježu regulatornim zahtjevima koji nalažu točno praćenje troškova i izvješćivanje. Sustav radnih naloga olakšava poštivanje ovih propisa.⁶⁰

⁵⁸ Braun, K. W. 2013. Custom Fabric Ventures: An instructional resource in job costing for the introductory managerial course. *Journal of Accounting Education* 31(4): str. 400-429

⁵⁹ Pollard, W. B. 2018. An active learning approach to teaching job-order costing. *Management Accounting Quarterly*: 10-19 str.

⁶⁰ Zahller, K. A. 2017. Truffle in paradise: Job costing for a small business. *Journal of Accounting Education* : str. 32-42

Učinkovitost resursa: u eri nestašice resursa i zabrinutosti za održivost, sustav radnih naloga pomaže organizacijama u praćenju i optimiziranju korištenja resursa.⁶¹

⁶¹ Pollard, W. B. 2018. An active learning approach to teaching job-order costing. *Management Accounting Quarterly*: str.18

4.5. Sastavljanje računa dobiti i gubitka i bilance

Račun dobiti i gubitka, također poznat kao račun dobiti i gubitka, temeljni je financijski izvještaj koji pruža snimku financijske uspješnosti poduzeća u određenom razdoblju. Sažima prihode, rashode, dobitke i gubitke kako bi se utvrdilo je li organizacija ostvarila dobit ili gubitak tijekom tog razdoblja. Sastavljanje računa dobiti i gubitka kritičan je računovodstveni proces koji pomaže u procjeni profitabilnosti, operativne učinkovitosti i ukupnog financijskog zdravlja poduzeća. U ovoj raspravi istražiti ćemo bitne komponente računa dobiti i gubitka, njegovu važnost i korake uključene u njegovu kompilaciju.⁶²

Račun dobiti i gubitka obično se sastoji od sljedećih komponenti:⁶³

Prihod: prihod, poznat i kao prodaja ili promet, predstavlja ukupan prihod ostvaren prodajom robe, usluga ili drugih poslovnih aktivnosti. To je početna točka računa dobiti i gubitka i odražava primarni izvor prihoda poduzeća.

Trošak prodane robe: uključuje izravne troškove povezane s proizvodnjom ili kupnjom robe ili usluga prodanih tijekom razdoblja. Ova kategorija obuhvaća troškove kao što su sirovine, radna snaga i troškovi proizvodnje

Bruto dobit: bruto dobit izračunava se oduzimanjem troškova prodane robe od ukupnog prihoda. Predstavlja iznos novca koji preostane nakon pokrivanja izravnih troškova proizvodnje i ključni je pokazatelj osnovne profitabilnosti poduzeća.

Operativni troškovi: operativni troškovi sastoje se od svih neizravnih troškova koji nastaju radi podrške svakodnevnom poslovanju poduzeća. Ova kategorija uključuje troškove kao što su plaće, stanarina, režije, marketing i administrativni troškovi.

Operativni prihod (ili gubitak): operativni prihod se izvodi oduzimanjem operativnih troškova od bruto dobiti. Pokazuje jesu li temeljne djelatnosti poduzeća profitabilne ili neprofitabilne.

Ostali prihodi (ili rashodi): ova kategorija uključuje sve neoperativne dobitke ili gubitke koji nisu izravno povezani s primarnim poslovnim aktivnostima poduzeća. Primjeri uključuju prihode od kamata, dobitke od ulaganja ili gubitke od tečajnih razlika.⁶⁴

⁶² M. Petcu (2009). *Economic and financial analysis of the enterprise*, Economic publishing, Bucharest

⁶³ Lyn M. Fraser and Aileen Ormiston (2019): "Financial Statement Analysis", Wiley

Dobit prije oporezivanja: Dobit prije oporezivanja izračunava se dodavanjem ili oduzimanjem ostalih prihoda (ili rashoda) od prihoda iz poslovanja. Odražava ukupnu financijsku uspješnost poduzeća prije obračunavanja poreza na dobit.

Porez na dobit: porez na dobit predstavlja iznos poreza koji poduzeće duguje na svoj oporezivi dohodak. Primjenjiva porezna stopa primjenjuje se na dobit prije oporezivanja za izračun rashoda poreza na dobit.

Neto dobit (ili gubitak): neto dobit je konačna brojka u računu dobiti i gubitka. Izračunava se oduzimanjem poreza na dobit od dobiti prije oporezivanja i predstavlja dobit ili gubitak poduzeća za razdoblje.

Račun dobiti i gubitka ima veliku važnost za različite dionike:⁶⁵

Menadžment: pomaže menadžmentu poduzeća da procijeni učinkovitost svojih operativnih i financijskih strategija, identificira područja poboljšanja i donosi informirane odluke.

Ulagači: ulagači koriste račun dobiti i gubitka za procjenu profitabilnosti i financijske uspješnosti poduzeća, što im daje informacije o odlukama o ulaganju.

Vjerovnici: vjerovnici, poput banaka i dobavljača, analiziraju račun dobiti i gubitka kako bi procijenili sposobnost poduzeća da ispuni svoje financijske obveze.

Regulatorna tijela: regulatorna tijela zahtijevaju od poduzeća da pripreme i objave svoja financijska izvješća, uključujući račun dobiti i gubitka, kako bi osigurala usklađenost s računovodstvenim standardima i standardima izvješćivanja.

Porezne vlasti: porezne vlasti koriste račun dobiti i gubitka za određivanje oporezivog prihoda poduzeća i procjenu odgovarajućeg iznosa poreza na dohodak.

Račun dobiti i gubitka ključno je financijsko izvješće koje pruža sveobuhvatan pregled financijskog učinka poduzeća tijekom određenog razdoblja. Služi kao vrijedan alat za procjenu profitabilnosti, operativne učinkovitosti i financijske održivosti. Sastavljanje računa dobiti i gubitka uključuje sustavan proces prikupljanja, izračuna i prezentiranja financijskih podataka, što ga čini bitnim aspektom financijskog izvješćivanja i analize unutar organizacija. Precizni i transparentni izvještaji o prihodu ključni su za zainteresirane strane za donošenje informiranih odluka i procjenu financijskog zdravlja poduzeća.⁶⁶

⁶⁵ Eisen, Peter. *Accounting*. New York: Barron's Educational Series, 2007, str. 47

⁶⁶ Ibid., str. 48

Bilanca stanja, također poznata kao Izjava o financijskom položaju, jedan je od temeljnih financijskih izvještaja koje koriste poduzeća kako bi pružile snimku svog financijskog stanja u određenom trenutku. Predstavlja detaljan sažetak imovine, obveza i glavnice poduzeća, omogućavajući zainteresiranim stranama da procijene solventnost, likvidnost i ukupnu financijsku stabilnost. Sastavljanje bilance temeljni je proces u računovodstvu i financijskom izvješćivanju, koji pomaže organizacijama da priopće svoju financijsku poziciju investitorima, vjerovnicima, menadžmentu i regulatornim tijelima. U ovoj raspravi istražićemo bitne komponente bilance, njen značaj i korake uključene u njeno sastavljanje.⁶⁷

Bilanca se sastoji od tri glavne komponente:⁶⁸

Imovina: imovina predstavlja sve što poduzeće posjeduje ili na što polaže pravo. Oni su kategorizirani u dvije glavne vrste:

Kratkotrajna imovina: ovo je imovina za koju se očekuje da će biti pretvorena u gotovinu ili iskorištena unutar jedne godine. Uobičajeni primjeri uključuju gotovinu, potraživanja, zalihe i unaprijed plaćene troškove.

Dugotrajna imovina (ili dugotrajna imovina): ovo je imovina za koju se ne očekuje da će biti pretvorena u gotovinu unutar jedne godine. Primjeri uključuju nekretnine, postrojenja, opremu i nematerijalnu imovinu poput patenata i zaštitnih znakova.

Obveze: obveze predstavljaju obveze ili dugove poduzeća prema vanjskim stranama. Poput imovine, obveze se kategoriziraju u dvije glavne vrste:

Tekuće obveze: to su obveze za koje se očekuje da će biti podmirene u roku od jedne godine. Primjeri uključuju obveze prema dobavljačima, kratkoročne zajmove i obračunate troškove.

Dugotrajne obveze (ili dugoročne obveze): dugoročne obveze koje ne dospijevaju u roku od jedne godine. Primjeri uključuju dugoročne zajmove, obveznice i odgođene porezne obveze.

Vlasnički kapital: vlasnički kapital, poznat i kao dionički kapital ili vlasnički kapital, predstavlja preostali udio u imovini poduzeća nakon odbitka obveza. Uključuje obične dionice, zadržanu dobit i dodatni uplaćeni kapital.

Bilanca je od velike važnosti za različite dionike:⁶⁹

⁶⁷ Arya, A., J. C. Fellingham and D. A. Schroeder. 2000. Estimating transactions given balance sheets and an income statement. *Issues in Accounting Education*: str. 393-411

⁶⁸ Baber, W. R., S. Kang and Y. Li. 2011. Modeling discretionary accrual reversal and the balance sheet as an earnings management constraint. *The Accounting Review*: str.11

Ulagачi: ulagači koriste bilancu za procjenu financijskog zdravlja i stabilnosti poduzeća. Pomaže im procijeniti u kojoj su mjeri njihova ulaganja zaštićena.

Vjerovnici: vjerovnici, poput banaka i dobavljača, analiziraju bilancu kako bi procijenili sposobnost poduzeća da ispuní svoje financijske obveze, uključujući otplatu duga.

Uprava: uprava poduzeća oslanja se na bilancu za donošenje informiranih odluka o raspodjeli resursa, financijskim strategijama i strukturi kapitala.

Regulatorna tijela: regulatorna tijela često zahtijevaju od poduzeća da pripreme i objave svoja financijska izvješća, uključujući bilancu, kako bi osigurala usklađenost s računovodstvenim standardima i standardima izvješćivanja.

Koraci u sastavljanju bilance:⁷⁰

Prikupljanje financijskih podataka: prvi korak uključuje prikupljanje financijskih podataka iz različitih izvora, uključujući glavnu knjigu, financijske transakcije i popratnu dokumentaciju.

Kategorizacija imovine i obveza: imovina i obveze trebaju se klasificirati u tekuće i dugotrajne kategorije na temelju njihovih očekivanih vremenskih okvira za pretvaranje u gotovinu ili namirenje.

Vrednovanje imovine i obveza: imovina se treba bilježiti po povijesnom trošku ili fer tržišnoj vrijednosti, ovisno o računovodstvenim standardima i praksi u industriji. Obveze treba evidentirati po nepodmirenim iznosima.

Izračun kapitala: kapital se izračunava oduzimanjem ukupnih obveza od ukupne imovine. Predstavlja rezidualni interes vlasnika u imovini poduzeća.⁷¹

Prezentacija: prezentirajte komponente bilance u jasnom i standardiziranom obliku, pridržavajući se računovodstvenih standarda i propisa. Tipično, imovina je navedena prema redoslijedu likvidnosti, nakon čega slijede obveze i kapital.

Komparativna analiza: uobičajena je praksa uključiti bilancu prethodnog razdoblja uz tekuću za komparativnu analizu. To dionicima omogućuje procjenu promjena u financijskom položaju poduzeća tijekom vremena.

⁶⁹ Dichev, I. D. 2008. On the balance sheet-based model of financial reporting. *Accounting Horizons* :str. 453-470

⁷⁰ Ibid., str.469

⁷¹ Ibid., str.470

Bilanca je vitalni financijski izvještaj koji pruža dragocjene uvide u financijsko stanje, solventnost i likvidnost poduzeća. Sastavljanje bilance uključuje sustavan proces prikupljanja, kategoriziranja i vrednovanja imovine i obveza, što u konačnici rezultira sveobuhvatnom slikom financijskog položaja poduzeća u određenom trenutku. Ovo financijsko izvješće kamen je temeljac financijskog izvješćivanja i analize, koji dionicima omogućuje donošenje informiranih odluka, procjenu financijske stabilnosti i sposobnost poduzeća da ispuni svoje obveze. Dobro pripremljena i transparentna bilanca ključna je za izgradnju povjerenja među investitorima, vjerovnicima, upravom i regulatornim tijelima.⁷²

⁷² Lewison, J. 2006. The work/life balance sheet so far. *Journal of Accountancy*: str. 45-49

5. ZAKLJUČAK

U dinamičnom krajoliku modernog poslovanja, razumijevanje i učinkovito upravljanje troškovima proizvodnje imperativ je za održivost i profitabilnost svake organizacije. Tijekom ove rasprave istražili smo različite aspekte obračuna i praćenja troškova u kontekstu proizvodnih aktivnosti. Ovi procesi nisu samo administrativne funkcije, već strateški alati koji poduzećima omogućuju donošenje informiranih odluka, optimiziranje raspodjele resursa i održavanje konkurentnosti na globalnom tržištu.

Jedan od ključnih zaključaka našeg istraživanja je važnost točnih metoda izračuna troškova. Poduzeća koriste različite tehnike kao što su troškovi narudžbi, procesni troškovi, troškovi na temelju aktivnosti i druge za dodjelu troškova proizvodima ili uslugama. Svaka metoda ima svoje prednosti i slabosti, a izbor metode ovisi o prirodi proizvodnog procesa, industriji i specifičnim potrebama organizacije. Dok tradicionalne metode obračuna troškova kao što su nalog za rad i obračun troškova procesa nude jednostavnost i lakoću korištenja, obračun troškova prema aktivnostima (ABC) pojavio se kao moćan alat za hvatanje složenosti modernih proizvodnih procesa. ABC pruža precizniju sliku o tome kako troškovi nastaju i kako su povezani s različitim aktivnostima unutar organizacije, omogućujući bolju kontrolu troškova i informirane odluke o cijenama.

Praćenje troškova također se proširuje na upravljanje zalihama, gdje načela obrta zaliha i primjena metoda obračuna troškova kao što su FIFO, LIFO i ponderirani prosjek igraju ključnu ulogu. Ispravno upravljanje zalihama osigurava da obrtni kapital nije nepotrebno vezan, a troškovi vođenja su minimizirani, pridonoseći ukupnoj troškovnoj učinkovitosti. Nadalje, praćenje troškova usko je povezano s konceptom kontrole troškova. Organizacije provode mjere kontrole troškova kroz proračun, analizu odstupanja i inicijative za kontinuirano poboljšanje. Budžetiranje služi kao putokaz za upravljanje troškovima, postavljanje ciljeva i mjerila za različite komponente troškova. Analiza varijance pomaže u prepoznavanju odstupanja od proračuna, omogućujući organizacijama da istraže uzroke i poduzmu korektivne radnje. Zaključno, učinkovito izračunavanje i praćenje troškova u proizvodnoj aktivnosti ključni su za uspjeh svake organizacije. Odabir metoda obračuna troškova, integracija tehnologije i naglasak na kontinuiranom praćenju i kontroli doprinose boljem upravljanju troškovima. Štoviše, upravljanje troškovima nije jednokratni napor već stalan proces koji zahtijeva prilagodljivost, donošenje odluka temeljeno na podacima i predanost učinkovitosti. Poduzeća koje ovladaju ovim aspektima upravljanja troškovima bolje

su pozicionirane da napreduju u konkurentnom poslovnom okruženju, povećaju svoju profitabilnost i isporuče vrijednost svojim dionicima. Kako napredujemo u eri sve veće složenosti i globalne konkurencije, sposobnost učinkovitog izračuna i praćenja troškova ostaje ključna vještina za organizacije koje traže održivi rast i uspjeh.

LITERATURA

1. Alves, R.; da Silva Etges, A.; Neto, G.; Polanczyk, C. (2018.) Activity-based costing and time-driven activity-based costing treatment: A systematic review of the literature. *Value Health Reg.* 142–147
2. Armstrong, M. (2016.) *A Handbook Of Management Techniques: A Comprehensive Guide To Achieving Managerial Excellence And Improved Decision Making*. London, Kogan Page Publishers.
3. Arya, A., J. C. Fellingham and D. A. Schroeder. 2000. Estimating transactions given balance sheets and an income statement. *Issues in Accounting Education*: str. 393-411
4. Ask, U, Ax, C. and Johnson's (1996); cost management in Sweden: from modern to post modern management accounting.
5. Baber, W. R., S. Kang and Y. Li. 2011. Modeling discretionary accrual reversal and the balance sheet as an earnings management constraint. *The Accounting Review*: str.11
6. Baker, J. (1998) *Activity-Based Costing and Activity-Based Management for Health Care*. London, Jones & Bartlett Learning.
7. Belak, V. (2006.) *Profesionalno računovodstvo*, Zgombić & Partneri, Zagreb
8. Belak, V., et al., *Računovodstvo poduzetnika*, Zagreb, EDIT d.o.o, veljača 2018.
9. Bhimani, A., et al., *Upravljačko računovodstvo i računovodstvo troškova*- četvrto izdanje, Zagreb, MATE d.o.o., 2018.
10. Bhimani, A., Horngren, T. C., Datar, M. S. i Foster, G. (2018.) *Upravljačko računovodstvo i računovodstvo troškova*, MATE d.o.o., Zagreb.
11. Braun, K. W. 2013. Custom Fabric Ventures: An instructional resource in job costing for the introductory managerial course. *Journal of Accounting Education*
12. Broz Tominac, S., et al., *Upravljačko računovodstvo- studij slučajeve*: Ekonomski fakultet Zagreb, 2015.
13. Burt, D. N., Petcavage, S. D., & Pinkerton, R. L. (2010). *Supply management* (8th ed.). Boston, MA: McGraw-Hill.
14. Cokins, G. (2001). *Activity Based Cost Management*. New York: John Wiley and Sons.
15. Cooper, Robin i Kaplan, Robert S. (1992), "Activity-Based Systems: Measuring the Costs of Resource Usage," *Accounting Horizons*, Vol. 6, No. 3, str. 1-13.

16. Dichev, I. D. 2008. On the balance sheet-based model of financial reporting. *Accounting Horizons* :str. 453-470
17. Direct and Indirect Costs. (2011). Understanding Direct and Indirect Costs. *Office of Sponsored Programs*. Web.
18. Dražić Lutilsky, I. : ABC metoda – materijali s predavanja, Ekonomski fakultet Zagreb
19. Drury C; (2000); Management and cost Accounting;5th edition ,business press Thomson Learning
20. Drury, C. (2008). *Management and Cost Accounting*. London: Ceneage Learning.
21. Drury, Colin (2019), "Management and Cost Accounting," Cengage Learning EMEA, Andover.
22. Edwards, J., & Hermanson, R. (2007). *Accounting Principles: A Business Perspective*. New York: Prentice Hall.
23. Eliyahu, M. & Goldratt J. (2004). *The Goal – A Process of Ongoing Improvement*. Boston: North River Press Publishing Corporation
24. Garrison, Ray H., Noreen, Eric W. i Brewer, Peter C. (2020), "Managerial Accounting," McGraw-Hill Education, New York.
25. Gulin D., Perčević H., Tušek B. i Žager L. : Poslovno planiranje, kontrola i analiza, HZRFD, Zagreb, 2012.
26. Gulin, D., et al., Upravljačko računovodstvo, Zagreb, ekonomski fakultet Zagreb, 2011.
27. Gulin, D., Janković, S., Dražić Lutilsky, I., Perčević, H., Peršić, M., Vašiček, V.: Upravljačko računovodstvo, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2011.
28. Hansen, Don R. i Mowen, Maryanne M. (2014), "Cost Management: Accounting and Control," Cengage Learning, Boston.
29. Horngren, Charles T., Datar, Srikant M. i Rajan, Madhav V. (2018), "Cost Accounting: A Managerial Emphasis," Pearson, Upper Saddle River.
30. James, B.S. (2002). Cost allocation- From simple to Sublime. *Management Accounting Quarterly*, 4(1), 1-10.
31. Juras, E. (2003) *Global Electronics, Inc.: ABC Implementation and the Change Management Process*. (Online) Web.

32. Kaplan, Robert S. i Anderson, Steven R. (2007), "Time-Driven Activity-Based Costing: A Simpler and More Powerful Path to Higher Profits," Harvard Business Press, Boston.
33. Lemishovska, O. (2017). ECONOMIC CATEGORIES OF "AMORTIZATION" AND "DEPRECIATION": THE HISTORY OF ACCOUNTING CONCEPT FORMATION AND DEVELOPMENT. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(5), 260-267.
34. Lewison, J. 2006. The work/life balance sheet so far. *Journal of Accountancy*
35. Liu, L. Y. J. and Pan, F. (2007) The implementation of Activity – Based Costing in China: An innovation action research approach. *The British Accounting Review*, 39, 249 – 264.
36. M. Karić: Upravljanje troškovima, I. izdanje, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2009.
37. Michael S. & Tse M. (2009). Activity-Based Costing and Resource Consumption Accounting Models. *Journal of Applied Management Accounting Research*, 7(2) , 41-54.
38. Miko, L., i Kukec K., S., Računovodstvo, Varaždin, TIVA tiskara Varaždin, 2005
39. Narodne Novine: Odluka o objavljivanju Hrvatskih Standarda Financijskog Izvještavanja, Narodne novine d.d., 78/2015, Zagreb, 2015,
http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/73/20/294/Zakon_o_racunovodstvu.pdf
40. Narodne Novine: Zakon o hrani, Narodne novine d.d. 81/13, 14/14, 30/15, 115/18 i Uredba EU Narodne novine d.d. 178/02, Zagreb 2018. www.zakon.hr/z/467/Zakon-o-hrani 38
41. Perčević, H.: Opći troškovi proizvodnje i njihovo raspoređivanje, Ekonomski fakultet, Zagreb, 2019
42. Petrović, D., Teorija troškova, Sarajevo, Svjetlost d.o.o, 1964.
43. Polimeni, R., et al., Troškovno računovodstvo, Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 1999.
44. Pollard, W. B. 2018. An active learning approach to teaching job-order costing. *Management Accounting Quarterly*
45. Spremić, I., et al. Računovodstvo, Zagreb, ekonomski fakultet Zagreb, 2003.
46. StudyCorgi. (2022, July 4). *FIFO and LIFO: The Main Differences*. Retrieved from <https://studycorgi.com/fifo-and-lifo-the-main-differences/>

47. The ICFAI University. (2004). *Management Accounting & Control Systems*. Hyderabad: The ICFAI University.
48. Togo, D. (2014). Improve accounting for Cost Allocations from support to Revenue-generating with the reciprocal method. *American Journal of Health Sciences*, 5(1), pp. 1-4.
49. Turk, I., Računovodstvo troškova, Zagreb, Informator d.o.o, 1973.
50. Vašiček, D., et al., Upravljačko računovodstvo i računovodstvo troškova u javnom sektoru- izabrane teme: ekonomski fakultet zagreb, 2011.
51. Vuk, J.: „Posebnosti godišnjih financijskih izvještaja u proizvodnoj djelatnosti za 2017. godinu“, Računovodstvo, revizija i financije, 2018/2, 2018, str. 74 – 86. 24.
52. Vuk, J.: „Računovodstveno praćenje obračuna proizvodnje po radnom nalogu“, Računovodstvo, revizija i financije, 2017/6., 2017, str. 39-47
53. Vuk, J.: „Računovodstveno praćenje procesnog obračuna proizvodnje“, Računovodstvo, revizija i financije, 2019/11., 2019, str. 33-39
54. Wald J (2000) Biggs's Cost accounting; The English Language Book Society and MacDonald and Evans Ltd London & Plymouth.
55. Weygandt, J. J., Kimmel, P. D., & Kieso, D. E. (2018). *Accounting principles* (13th ed.). New York, NY: John Wiley & Sons.
56. Yukcu, S, & Ozkaya, H. (2010). Comparison of the methods of allocation of service departments' costs to operating departments: A Monte Carlo simulation. *African Journal of Business management*, 4(5), pp. 764-769.
57. Zahller, K. A. 2017. Truffle in paradise: Job costing for a small business. *Journal of Accounting Education*